AVİM Yorum • No: 2019 / 77 • Kasım 2019

ANTELİAS ERMENİ KATOLİKOSU I. ARAM'IN BELÇİKA'DA YENİ BİR HAMLESİ

Ceyda ACİCBE

Analist

Türk-Ermeni uzlaşmasını zora sokacak bir gelişme 9 Kasımda Brükselde yaşandı. Asbarezin 15 Kasımda yayınladığı Ermeni Devrimci Federasyonu Bürosu Tarafından Ermeni Davasının İlerlemesi için 2.4 Milyon Dolar Bağış Toplandı başlıklı habere göre, 9 Kasımda Brükselde Ermeni Devrimci Federasyonu tarafından bir etkinlik düzenlendi. Etkinlikte yer alan isimler arasında Azerbaycanın toprak bütünlüğü içinde otonom bir bölge olan Dağlık Karabağın ayrılıkçı yönetimi Artsakh/Dağlık Karabağ Cumhuriyeti Başkanı, Ermenistanın Belçika Krallığı Büyükelçisi, Ermenistanın NATO daimi temsilcisi, Brükseldeki sözde Artsakh Cumhuriyetinin daimi temsilcisi ve İngiltere ve İrlanda Ermeni Kilisesi Piskoposu vardı. Söz konusu etkinliğe katılanlar arasında en dikkat çeken isim Antelias Ermeni Katolikosluğunun ruhani önderi I. Aram oldu. Konuşmasında Ermeni davasının ilerletilmesinin önemine dikkat çeken I. Aram, Ermeni halkının taleplerinin karşılanması için bunun bir mecburiyet olduğunun altını çizdi. Konuşmasının devamında Ermeni davası yalnızca Diasporanın, Ermenistanın veya Artsakhın davası değildir. Bu bütün Ermeni milletinin davasıdır. Bizim için Ermenistanın güçlendirilmesi bir mücadeledir. Artsakhın bağımsızlığının korunması bir mücadeledir. Bizler talepleri olan bir halkız ve bizim için Ermenistanın bağımsızlığını güçlendirmek en büyük önceliğimizdir diyen Antelias Katolikosu I. Aram, Ermeni davası adına mücadele etmenin gündelik bir iş olması gerektiğini vurguladı.[1] Diaspora Ermenilerinin ileri gelenleri arasında bulunan Antelias Katolikosu I. Aramın radikal ve terörizm destekçisi geçmişi bilinen Ermeni Devrimci Federasyonu (EDF) tarafından düzenlenen bu etkinliğe katılmasını Ermeni meselesinin uluslararası kamuoyunun gündeminde tutmaya yönelik radikal bir siyasi girişim olarak addetmek yanlış olmayacaktır. Bu noktada Katolikos I. Aramın geçmişteki faaliyetlerini hatırlatmak yararlı olacaktır.

Daha önceden Adananın Kozan (Sis) ilçesinde faaliyet gösteren Kilikya Ermeni Katalikosluğu, 1921 yılında -Fransız askeri makamlarının aksine görüş bildirmesine ve Türk yetkililerin güvenlik teminatı vermesine rağmen- kendi isteğiyle Kozandan ayrılarak Beyrut yakınlarındaki Antelias kentinde yeniden kuruldu.[2] Diaspora Ermenilerinin ve kiliselerinin Soğuk Savaş yıllarında bu Patrikliğe bağlanmasına ilişkin yürütülen faaliyetler sonucu aşırı fikirlerin etkisi altına giren Patriklik, kısa süre içerisinde Türkiye karşıtlığı yapan kuruluşların önde gelenlerinden biri haline geldi.[3] Terk ettiği taşınmazın iade talebinden hareketle 2015 yılının Nisan ayında Katalikosluk tarafından Anayasa Mahkemesine yapılan başvuru Mahkeme tarafından bir yıl sonra usulen reddedildi. Anayasa Mahkemesine

başvurmadan önce idari ve yargısal başvuru yollarının tüketilmemesi üzerine reddedilen başvuru daha sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) taşındı.[4] Türkiye ve Türklere olan karşıtlığını AİHM sürecinde iyice hissettiren Ermeni Katolikosu I. Aram, dava sürecine yönelik baskı ve yönlendirmeyi uluslararası saygınlığa sahip bir mahkemede sürdürmeye çalıştı.[5] I. Aramın tüm çabalarına rağmen dava AİHM tarafından aynı sebeple Türkiye Anayasa Mahkemesinin sunduğu iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle- reddedildi. Bu karar üzerine eleştiri oklarını AİHMe yönlendiren Katolikos Aram, davayı hukuksal bir kazanım elde etmekten ziyade siyasi bir araç olarak kullanmaya çalışarak Türkiye aleyhinde olumsuz bir hava yaratma hevesini o dönem de açık bir şekilde göstermişti.[6]

Geçmişte olduğu gibi bugün hala Türkiye karşıtı faaliyetlerine devam eden I. Aram ın yalnızca Antelias Ermeni Katolikosluğu adına hareket etmediğini bu noktada hatırlamakta fayda vardır. 1974 yılında Orta Doğu Kiliseler Konseyinin kurucu üyeleri arasında yer alan I. Aram, bunu takip eden dönemde kilise temsilcisi olarak Dünya Kiliseler Konseyi[7] Meclislerine katılmaya başladı. 1975te Dünya Kiliseler Konseyinin İnanç ve Düzen Komisyonunun bir üyesi olan Katolikos, 1983te aynı Komisyonunun Daimi Komite üyesi olarak seçildi. Katolikos I. Aramın Dünya Kiliseler Konseyinde bulunduğu konum giderek önem kazandı ve daha sonra Dünya Kiliseler Konseyi Başkanı olarak uzun süreler görev aldı. Tüm bunlar dikkate alındığında, I. Aramın Antelias Ermeni Katolikosluğunun yanı sıra Dünya Kiliseler Konseyi adına da hareket eden bir din adamı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Bir din adamı olarak bu zamana kadar aldığı görevler göz önünde bulundurulduğunda, I. Aramın gerek Ermeni toplumu gerekse Hristiyan toplumu için önemli bir rolü olduğunu belirtmek gerekmektedir. Bu rolüne rağmen Antelias Katolikosu I. Aram, Türkiye aleyhtarı siyasi ve radikal tutumuyla ön plana çıkan bir din adamıdır. Bu bağlamda, EDFnin 9 Kasımda düzenlediği bağış etkinliğinde I. Aramın ayrılıkçı ve haklarında etnik temizlik suçlaması bulunan siyaset adamlarıyla birlikte yer alması dinin nasıl bir amaca alet edildiğini gözler önüne sermektedir. Öte yandan EDF tarih boyunca takındığı radikal tutumu ile Ermenistan ve Diasporadaki Ermenileri terörize etmeye çalışan bir oluşumdur. Öyle ki EDFnin tutumu bugün Ermeni toplumu içerisinde de eleştirilmesine sebep olmaktadır. Dolayısıyla Antelias Katolikosu ile EDFnin bağış etkinliği adı altında kurdukları bu ortaklık son derece uygunsuzdur. Dinin siyasete alet edildiği bu tarz girişimler Türk-Ermeni ilişkilerinin düzelmesine yardımcı olmamaktadır.

Fotoğraf: Asbarez

[1] $2.4 Million Raised by ARF Bureau for Advancement of Armenian Cause, *Asbarez,* 15 Kasım 2019, http://asbarez.com/188425/2-4-million-raised-by-arf-bureau-for-advancement-of-armenian cause/?fbclid=IwAR2SqBBMzqioWLIyJHpNodpo4AEx96xCwbv4TK7Lt0UNDdRBVHgxsUWamqQ

[2] Ömer Engin Lütem, Antelyas Başpatrikliğinin Emlak Talebi, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM),* Yorum No: 2017/112, 11 Aralık 2017 https://avim.org.tr/tr/Yorum/ANTELYAS-BASPATRIKLIGININ-EMLAK-TALEBI

[3] A.g.e

[4] Mehmet Oğuzhan Tulun, Kilikya Ermeni Katolikosluğunun Anayasa Mahkemesi Başvurusu, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM),* Yorum No: 2016/ 73, 20 Aralık 2016 https://avim.org.tr/tr/Yorum/KILIKYA-ERMENI-KATOLIKOSLUGUNUN-ANAYASA-MAHKEMESI-BASVURUSU#_ftn5

[5] Mehmet Oğuzhan Tulun, I. Aramın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesini Yönlendirme Çabası, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM),* Yorum No: 2017/ 35, 12 Nisan 2017 https://avim.org.tr/tr/Yorum/I-ARAM-IN-AVRUPA-INSAN-HAKLARI-MAHKEMESI-NI-YONLENDIRME-CABASI#_ftnref1

[6] Vuslat Nur Şahin, Kilikya Ermeni Katolikosluğu Kozan Davası Bize Ne Anlatıyor?, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM),* Yorum No: 2017/95, 31 Ekim 2017 https://avim.org.tr/tr/Yorum/KILIKYA-ERMENI-KATOLIKOSLUGU-KOZAN-DAVASI-BIZE-NE-ANLATIYOR#_ftn3

[7] Mehmet Oğuzhan Tulun, Dünya Kiliseler Konseyi Nedir?, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM),* Yorum No: 2014/ 38, 6 Mart 2014, https://avim.org.tr/tr/Yorum/DUNYA-KILISELER-KONSEYI-NEDIR

Yazar Hakkında :

Ceyda Acicbe 2017 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü □□□□ mezun oldu. Lisans eğitiminin ardından mezun olduğu yıl Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Bölümü tezli yüksek lisans programına başladı.

Acicbe AVİM'e 2019 Eylül ayında katılmıştır.

Atıfta bulunmak için: ACİCBE, Ceyda. 2026. "ANTELİAS ERMENİ KATOLİKOSU I. ARAM'IN BELÇİKA'DA YENİ BİR HAMLESİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2019 / 77. Kasım 29. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/tr/Yorum/ANTELIAS-ERMENI-KATOLIKOSU-I-ARAM-IN-BELCIKA-DA-YENI-BIR-HAMLESI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır